

Отже, підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що кожен із перерахованих суб'єктів обшуку у формі спеціальної операції має свою специфіку, яка в сучасних умовах може мати різні варіативні комбінації та набувати більш широкого змісту.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. (із змінами та доповненнями станом на 17.09.2018 р.) : офіційний текст. Київ : Правова єдність, 2018. 319 с.
2. Фролов О. П. Поняття та основні риси обшуку у формі спеціальної операції. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2018. Вип. 1–2 (10–11). С. 318–324.
3. Фролов О. П. Суб'єкти обшуку у формі спеціальної операції (загальна характеристика) // Актуальні питання досудового розслідування та тенденції розвитку криміналістичної методики : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21 листоп. 2018 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 196–198.

Одержано 03.04.2019

УДК 341.23

Максим Сергійович ХАВРАТ,

*аспірант кафедри міжнародного і європейського права
юридичного факультету*

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОРГАНІВ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Діяльність співробітників поліцейських органів відіграє важливу роль у сучасному демократичному суспільстві з огляду на те, що розслідування злочину є першим важливим кроком у системі відправлення правосуддя та тим засобом, за допомогою якого особи, що обвинувачуються у скоєнні злочину, можуть бути притягнуті до суду для встановлення їхньої вини чи невинуватості. Означене є важливим для забезпечення благополуччя суспільства в цілому, оскільки злочинність порушує нормальне життя людей і перешкоджає економічному та соціальному розвитку держави. З цих причин проведення ефективного розслідування з дотриманням етичних норм і законів є вкрай важливим аспектом роботи поліції (п. 299) [1].

Так, для забезпечення дотримання етичних норм у ході розслідування злочину необхідно, щоб співробітник поліції поважав людську гідність і права людини та дотримувався вимог закону. У демократичному суспільстві діяльність з розслідування злочинів передбачає підзвітність поліцейських суспільству та їх відданість інтересам суспільства. Крім того, слідство має проводитися з належним урахуванням принципу недопущення дискримінації (п. 302) [1].

Варто зазначити, що більшість осіб, які беруть участь у забезпеченні охорони правопорядку, дотримуються зобов'язання з честю нести службу відповідно до встановлених вимог і при виконанні своїх обов'язків постійно демонструють прихильність високим стандартам сумлінності та дотримуються передбачених законом процедур, що регламентують їхню діяльність. У більшості країн поліції надаються повноваження щодо захисту основних прав і свобод людини, закріплених як міжнародно-правовими актами в галузі прав людини універсального і регіонального характеру (Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р., Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., Хартія основоположних прав людини 2000 р. тощо), так і національним законодавством держав [2, с. 1].

Акцент на дотриманні прав людини зроблено і в міжнародно-правових актах, що безпосередньо регулюють діяльність поліції. Так, Кодексом поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку 1979 р. закріплено, що при виконанні своїх обов'язків посадові особи з підтримання правопорядку, зокрема, особи наділені поліцейськими повноваженнями, поважають і захищають людську гідність та підтримують і захищають права людини щодо всіх осіб (ст. 2) [3].

У розробленому Радою Європи Європейському кодексі поліцейської етики 2001 р. визначено цілі поліції, до яких також віднесено захист і дотримання основних прав і свобод людини в тому вигляді, в якому вони закріплені, зокрема, в Європейській конвенції про права людини (п. I) [4].

У Брюссельській декларації про системи кримінального правосуддя 2006 р. члени Ради міністрів ОБСЄ погодилися з тим, що «при виконанні свого обов'язку співробітники

правоохоронних органів зобов'язані поважати і захищати людську гідність та підтримувати й охороняти права людини всіх осіб» [5].

Разом з тим, у будь-якому поліцейському закладі є співробітники, які тією чи іншою мірою запламували свою репутацію, відмовившись слідувати стандартам чесності і професіоналізму, характерним для поліцейської сфери в цілому. У більшості країн поліції надаються повноваження для захисту основних прав і свобод, проте наділення такими повноваженнями одночасно створює можливості для грубого зловживання ними [2, с. 1].

Дії, що ставлять під сумнів сумлінність співробітників поліції, варіюються від отримання або зберігання доказів без дотримання належної процедури до прямого порушення прав підозрюваних, включаючи примус до дачі свідчень (іноді за допомогою застосування тортур), підкидання і фальсифікації доказів або надання неправдивих свідчень у суді (лжесвідчення) [2, с. 3].

Проблема фундаментальних прав може бути двоякою, з одного боку, зачіпаючи культуру і підхід поліції, з іншого, породжуючи конфлікти особистих цінностей. Певні втручання нелегко привести у відповідність з принципами основних прав, і поліція часто змушена приймати швидкі рішення і не завжди може задуматися про сумісність своїх дій з основними правами. Необхідно мати як мінімум деякі базові знання у цій сфері, що спонукає до постійного підвищення кваліфікації, а саме обізнаності з положеннями нормативно-правових актів з прав людини міжнародного і національного характеру. Важливе значення також має обмін інформацією між правоохоронними органами держав; співпраця на рівні міждержавних спеціалізованих інституційних структур; проведення міжвідомчих міжнародних нарад і форумів тощо.

Підсумовуючи означене, слід констатувати, що з огляду на важливу роль співробітників правоохоронних органів у захисті прав людини, необхідно зробити так, щоб права людини були одним з основних компонентів їх професійної підготовки, а самі співробітники відчували відповідальність за захист законослухняних осіб і дотримувалися правил поведінки з особами, які скоїли злочин.

Список бібліографічних посилань

1. Обязанности и функции сотрудников полиции. Часть третья // Объединенные Нации Права Человека : сайт. URL: <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/training5part3ru.pdf> (дата звернення: 11.03.2019).
2. Работа полиции. Добросовестность и подотчетность полиции : пособие по оценке систем уголовного правосудия / Управление ООН по наркотикам и преступности. Нью-Йорк : ООН, 2010. URL: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/10-52547_1_Policing_2_ebook.pdf (дата звернення: 11.03.2019).
3. Кодекс поведения должностных лиц по поддержанию правопорядка : принят резолюцией 34/169 Ген. Ассамблеи ООН от 17 декабря 1979 г. // Организация Объединенных Наций : офиц. сайт. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/code_of_conduct.shtml (дата звернення: 11.03.2019).
4. Recommendation Rec(2001)10 of the Committee of Ministers to member states on the European Code of Police Ethics. URL: <https://rm.coe.int/16805e297e> (дата звернення: 11.03.2019).
5. Брюссельская декларация о системах уголовного правосудия : от 05.12.2006 // ОБСЕ : офиц. сайт. URL: <https://www.osce.org/ru/mc/23021?download=true> (дата звернення: 11.03.2019).

Одержано 15.03.2019

УДК 343.985

Олександр Олександрович ХАНЬ,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9912-1547>

ПРОГРАМУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Розслідування злочину – складний, системний пізнавальний процес, який вимагає постійного вдосконалення на основі досягнень науки і передового досвіду. Ускладненість цього процесу, в першу чергу, зумовлюється об'єктом пізнання, яким є злочин як подія минулого, що має ретроспективну спрямованість. Розслідування здійснюється в умовах недостатності інформації